

АЙЗЪК АЗИМОВ

РАЖДАНЕТО НА ЕДНА ИДЕЯ

Превод от английски: Владимир Бояджиев, 1981

chitanka.info

Времето лети. Аз се чувствам все така млад, докато всичко около мен остаряваше. Трябва да знаете, че със своя брой от април 1976 „Амейзинг Сторийз“ („Невероятни истории“) първото научно-фантастично списание отпразнува петдесетгодишния си юбилей.

През април 1926 излезе брой 1, година I. Това беше първият брой на първото списание, изцяло посветено на научната фантастика — при това точно преди 50 години.

Хюго Джърнзбек беше роден в Люксембург през 1884, като през 1904 емигрира в САЩ. Там той започна да пише своята измъчена и бедна научна фантастика, пълна с всякакви хубави предсказания, да редактира едно списание, в което включваше и научнофантастични разкази (или, както ги наричаше, „наукофантастика“), и да обмисля издаването на списание, изцяло посветено на научната фантастика. Експерименталните рекламни проспекти, които той разпрати през 1924, не донесоха никакъв успех и тогава, през 1926, без всякакви предварителни фанфари той изложи новото списание по щандовете.

Сол Коен, днешният издател на „Амейзинг Сторийз“, ме повика през есента на 1975 и ме помоли да направя нещо в чест на петдесетгодишнината на списанието. Въпреки че, както обикновено, аз бях затънал в задължения, нямаше начин да оставя това така. На 22 ноември 1975 седнах над „Раждането на една идея“ и това беше моето участие в юбилейния брой.

Айзък Азимов

Това, че първият изобретател на действаща машина на времето бе запален любител на научна фантастика, не може да учуди никого. То бе неизбежно. Нима иначе едни здравомислещ физик би се осмелил да разрови различните, вече забравени теории, които бяха посочили възможността за придвижване във времето, в противоречие с общата теория на относителността?

Разбира се, това отнемаше енергия. Но кое не отнема енергия?

Ала Симиън Уайл беше готов да заплати цената. Всичко (всъщност почти всичко), за да осъществи своята скрита научнофантастична мечта.

Бедата бе, че не съществуваше начин за контролиране на посоката, нито на разстоянията на пътешествията в четвъртото измерение. Това се дължеше на случайни сблъсквания на укротените техниони във времето. Мишките и дори зайците на Уайл изчезнаха, но накъде — в бъдещето или в миналото — той не можеше да отговори. Една от мишките се появи отново, при това напълно невредима — навярно се е била отдалечила само в миналото. А другите? Кой би могъл да каже?

Той изобрети нещо като автоматичен спирачен механизъм за машината. Теоретически с него можеше да преобърне тласъка (каквото и да е той) и да върне обратно предмета (в която и да било посока и на каквото и да било разстояние да е отишъл). Не действуваше винаги, но пет заека се върнаха невредими.

Само да можеше някак да обезопаси механизма и Уайл би опитал сам. Той просто умираше да опита. И това не беше реакцията на един физик-теоретик, а напълно очаквана емоция на побъркан любител на научната фантастика, влюбен в космическите фантазии на писателите от няколко десетилетия преди настоящата 1976 година.

Беше просто невъзможно да не се случат фаталното. И той за нищо на света не би взел съзнателно решението да стъпи между темподите. Защото знаеше, че вероятността да се завърне бе само четиридесет на сто. От друга страна, той копнееше за опита и затова, като буквално се препъваше в собствените си крака и се олюляваше, се

озова между темподите — вследствие някаква тотална грешка... Но няма наистина имаше грешка?

И можеше да бъде запратен в миналото или в бъдещето. В случая се озова в миналото.

Би могъл да се върне назад на безброй хиляди години, или само на ден и половина. Но се върна точно 51 година — във времето, когато ярко се разгаряше скандалът Тийпот Доум^[1], във времето на Кулидж^[2], когато Америка живееше спокойно и знаеше, че никой на света не можеше да победи Джек Демпси^[3].

Имаше нещо, което Уайл не бе разбрал от своята теория. Той знаеше какво ще се случи със самите частици, но не можеше да определи какво ще стане с връзките помежду им. А има ли по-сложни връзки от тези в мозъка?

И се случи така, че докато Уайл се придвижваше назад във времето, разумът му постепенно отслабваше. За щастие не през цялото време, тъй като в годината, предхождаща сто и петдесет годишния юбилей на САЩ, от Уайл е нямало и следа. Ако мозъкът му претърпеше отрицателно развитие, би било ужасно.

Мозъкът отслабваше колебливо, частично и несигурно и когато Уайл се озова на една пейка в парка, близо до дома си, в Манхатън, където през 1976 година експериментираше вероятно в симбиоза с Нюйоркския университет, той се озова в годината 1925 със страховтно главоболие и без много ясна представа за това, което се бе случило.

Намери се седнал срещу един около четиридесетгодишен човек със зализана коса, изпъкнали скули и клюнообразен нос, който седеше на същата скамейка.

Човекът изглеждаше загрижен. Той проговори:

— Откъде дойдохте? Преди момент ви нямаше тук?

Чувствувахе се подчертаният му германски акцент.

Уайл не беше сигурен. Не си спомняше нищо. Само една фраза не напускаше хаоса, настъпил в съзнанието му, въпреки че той не можеше да проумее какво означава тя.

— Машината на времето — промълви тихо Уайл.

Човекът до него застина от учудване.

— Навярно четете псевдонаучни романи? — попита той.

— Какво?

— Чели ли сте „Машината на времето“ от Дж. Х. Уелс?

Повторението на фразата като че ли поуспокои малко Уайл. Главоболието му отслабна. Името Уелс му се стори познато, но не беше ли това собственото му име? Не, той се казваше Уайл.

— Уелс? — повтори той. — Не, името ми е Уайл.

Човекът до него протегна ръка.

— Казвам се Хюго Джърнзбек. Понякога пиша псевдонаучни романи. Но, разбира се, не е правилно да се казва „псевдо“. Това създава невярната представа за нещо фалшиво. А не е така. Стига да са написани, както трябва. Можем да ги наречем „научна фантастика“. Аз обичам да съкращавам този термин до „наукофантастика“ — и тъмните му очи заблестяха.

— Да — съгласи се Уайл, като отчаяно се опитваше да събере разпръснатите спомени и забравените си познания, но се получаваха само смътни проблясъци и идеи. — Наукофантастика. По-добре е от „псевдо“. Но не съвсем...

— Стига да е написана хубаво. Чели ли сте моята творба „Ралф 124 С 41+“?

— Хюго Джърнзбек — припомни си с усилие Уайл. — Известен...

— Донякъде — рече човекът и кимна. — От години издавам списания за новостите в областта на радиото и електричеството. Чели ли сте „Наука и изобретение“?

Когато Уайл чу думата „изобретение“, той бавно започна да проумява значението на машината на времето. После изведнъж се оживи и рече:

— Да, да.

— А какво е вашето мнение за наукофантастиката, която помещавам в този брой?

Отново наукофантастика. Тази думичка му действуваше успокояващо, но въпреки това не я намираше за най-точна. Нещо по-добро... Не съвсем...

Това и каза:

— Нещо по-добро. Не съвсем...

— Не е съвсем достатъчно? Да, замислял съм се и над това. Миналата година разпратих рекламни проспекти, за да набера абонати за списание, което да съдържа само наукофантастика. Ще го нарека

„Наукофантастика“. Но резултатите бяха разочароващи. Как ще си обясните това?

Уайл не го чу. Той все още размишляваше върху думата, „наукофантастика“, която, макар да не можеше да си обясни защо, му звучеше някак особено.

После каза:

— Името не е подходящо.

— Не е подходящо за списание ли? Може и така да е. Не съм мислил за по-добро име, за нещо, което да привлече вниманието, да отговаря на онова, което ще получи читателят, а също и което ще иска да намери там. Ето на, ако можех да измисля едно хубаво име, бих започнал издаването без всякаква предварителна реклама. Няма да моля за нищо. Просто идната пролет ще го изложи по всички щандове в Щатите — и това е всичко.

Уайл го гледаше, без да разбира.

Човекът продължи:

— Разбира се, тези разкази трябва да съдържат много наука, а същевременно да вълнуват и да увеличат читателя. Те трябва да разкриват пред него огромните перспективи на бъдещето. Самолети ще пресичат Атлантида нонстоп.

— Самолети? — в съзнанието на Уайл прелетя грамадна метална птица, издигаща се със собствено гориво, но само за секунда, и изчезна. Той каза:

— Огромни самолети, носещи стотици хора със свръхзвукова скорост.

— Разбира се. Защо не? Непрекъсната радиовръзка.

— Изкуствени спътници.

— Какво? — време бе човекът да се озадачи.

— Радиовълни, излъчвани от изкуствен космически спътник.

Човекът енергично кимна.

— Аз предрекох употребата на радиовълни за откриване на обекти от разстояние в „Ралф 124 С 41+“. Космически огледала? И това успях да предскажа. И телевизията, разбира се. И атомната енергия.

Уайл отново се оживи. В съзнанието му в някакъв объркан ред изплуваха образи.

— Атомът — рече той. — Да. И атомни бомби.

— Радий — отвърна човекът със задоволство.

— Плутоний — поправи го Уайл.

— Какво?

— Плутоний. И ядрени реакции като на Слънцето. Найлон и пластмаси. Пестициди за унищожаване на насекомите. Компютри за решаването на трудни задачи.

— Компютри? Това работи ли означава?

— Джобни компютри — каза с ентусиазъм Уайл. — Малки неща. Просто ги държиш в ръка и те решават задачите. Малки радиоприемници. Те също могат да се държат в ръка. Фотоапарати, които правят снимки и веднага ги проявяват. Холографи. Триизмерни снимки.

Човекът каза:

— Четете ли наукофантастика?

Уайл не слушаше. Той се стараеше да спре движението на образите.

А те придобиваха все по-реални очертания.

— Небостъргачи — продължи той. — Алуминий и стъкло. Магистрали. Цветна телевизии. Човек на Луната. Космически сонди към Юпитер.

— Човек на Луната ли? — забеляза човекът. — Жул Верн. Навярно четете Жул Верн?

Уайл поклати глава. Сега вече всичко се проясни. Разумът му се бе повъзвърнал.

— Стъпването на повърхността на Луната бе предавано по телевизията. Всички гледахме. И снимки от Марс. На Марс няма канали.

— На Марс няма канали? — възкликна удивено човекът. — Но тях ги видяха!

— Няма канали — отстоя твърдо Уайл. — Вулкани, при това най-големият. Каньони, при това най-големият. Транзистори, лазери, тахиони. Уловихме тахионите. Накарахме ги да навлязат във времето. Да се придвижват във времето...

Гласът на Уайл отслабна, чертите му потръпваха. В този момент мъжът бе извърнал поглед нагоре, право в синьото небе, и мърмореше неясно.

— Тахиони? За какво ли приказва?

Той, си мислеше, че щом случайно срещнатият непознат в парка така живо се интересува от наукофантастиката, това означава, че времето за неговото списание е настъпило. Но тогава си спомни, че то още няма име, и със съжаление пропъди идеята.

Обърна се навреме, за да чуе последните думи на Уайл:

— Тахионно пътуване във времето... Невероятна история. — И него вече го нямаше, изчезна внезапно в своето време.

Хюго Джърнзбек погледна ужасен мястото, където бе седял непознатият. Той не го бе видял как дойде и сега не разбра как и кога си е заминал. Не можеше да повярва в това изчезване. Колко необикновен човек — дрехите му бяха с такава странна кройка... само ако се замисли..., а думите му — безумни и чудновати.

Непознатият сам бе казал „невероятна история“. Това бяха последните му думи.

Джърнзбек промълви последната фраза шепнешком:

— Невероятна история... „Амейзинг Сторийз“?

Ъглите на устата му бавно се разтеглиха в усмивка.

---

[1] Голям петролен скандал в САЩ, избухнал през 1922 г. ↑

[2] Джон Келвин Кулидж (1872 — 1933) — 30-ят президент на САЩ. ↑

[3] Уилям Харисън Демпси — световен шампион по бокс — тежка категория. ↑

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 10/1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.